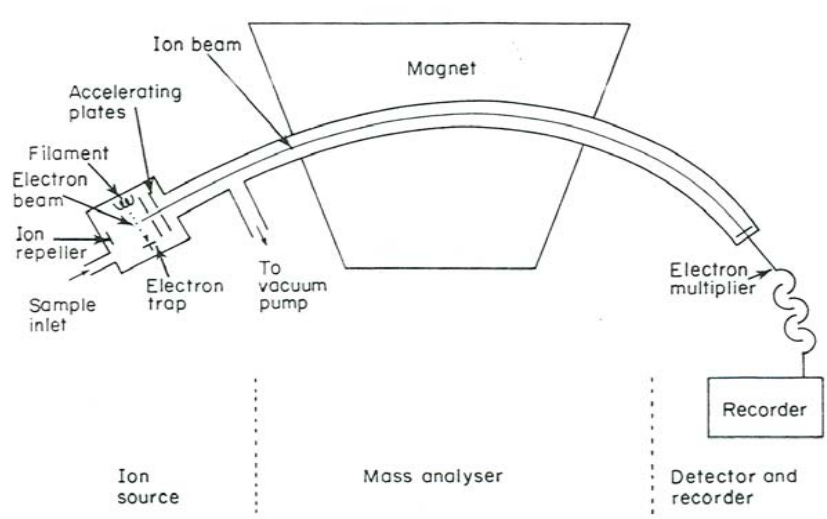

6. Hmotnostní analyzátořy I.

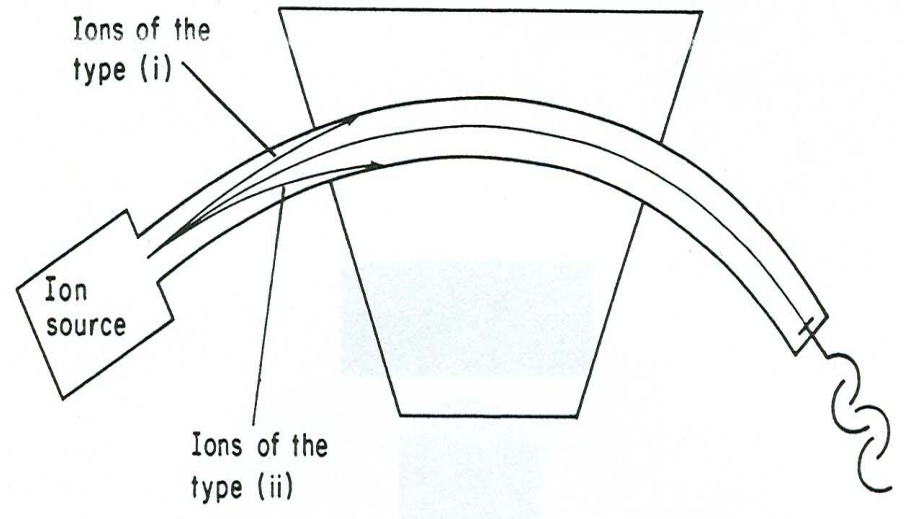
(sektorové), základy vakuové techniky, metastabilní ionty

- Magnetické pole jako separátor iontů:
- - ionty urychlené elektrickým polem $U = 4 - 8$ kV: $E = mv^2/2 = z.e.U$
- $$v = (2.z.e.U/m)^{1/2} \quad (1)$$
- - vakuum
- - fokusační a kolimační štěrbiny
- - magnetické pole - odstředivá síla $F = mv^2/r$
- - dostředivá síla $F_{\text{mag}} = B.v.z.e$ (B =indukce mag.pole)
- - rovnováha sil: $mv^2/r = B.v.z.e$
- $$v = B.z.e.r/m \quad (2)$$
- Porovnáním v^2 z rovnic (1) a (2): $(2.z.e.U/m) = (B.z.e.r/m)^2$
- $$r^2 = 2. [m/(z.e)] . [U/B^2]$$

Magnetické pole jako separátor iontů

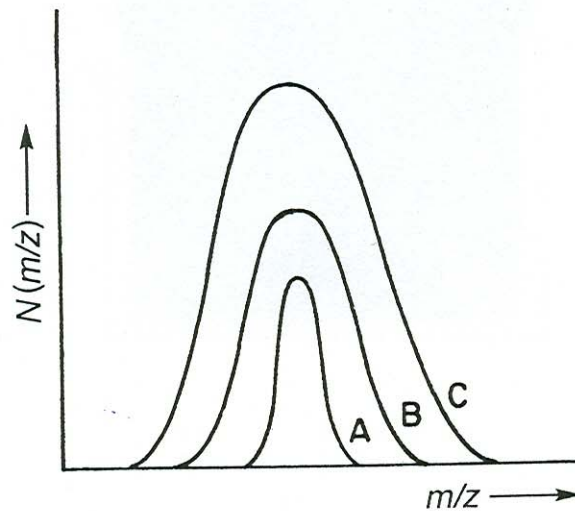
Figure 3.1b Schematic diagram of a single-focusing mass spectrometer with an electron-impact ion source

Figure 3.1c Flight path of ions in a mass spectrometer

Rozlišení řádu 10^3

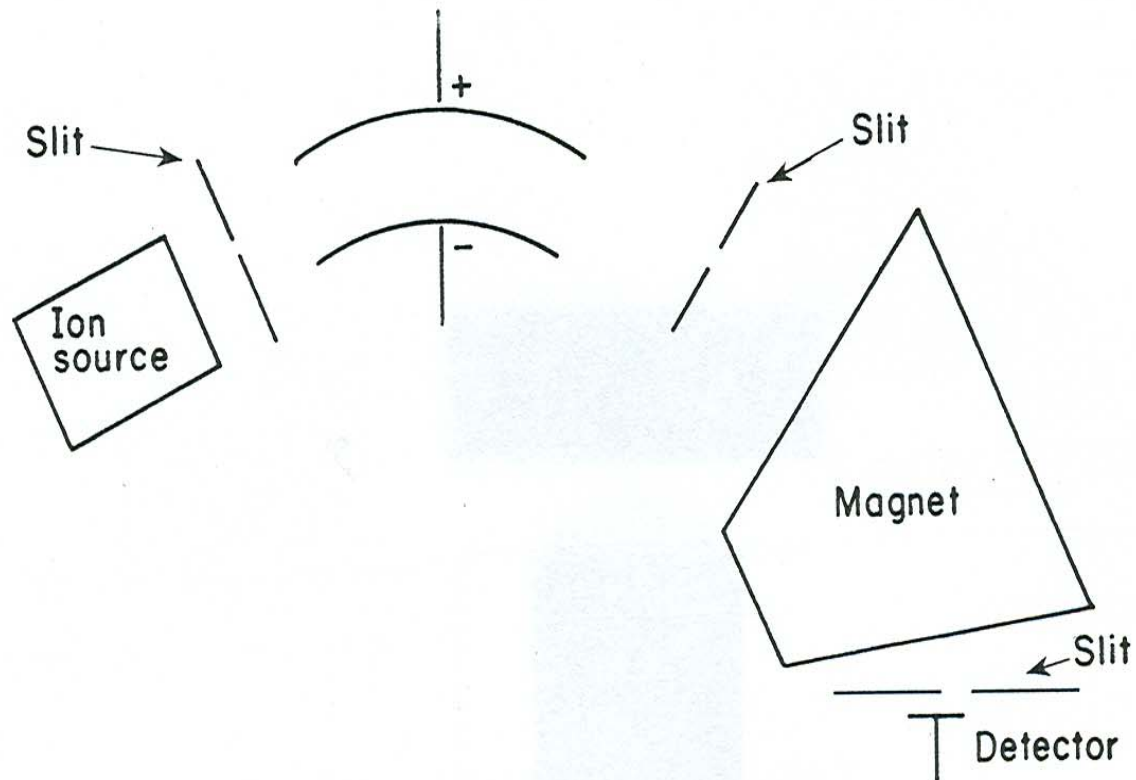
- Rychlost iontů urychlených z iontového zdroje je statisticky rozdělena (Boltzmannovo rozdělení), nehomogenní elektrické pole v iontovém zdroji
  - následek: neostrá fokusace v magnetickém poli

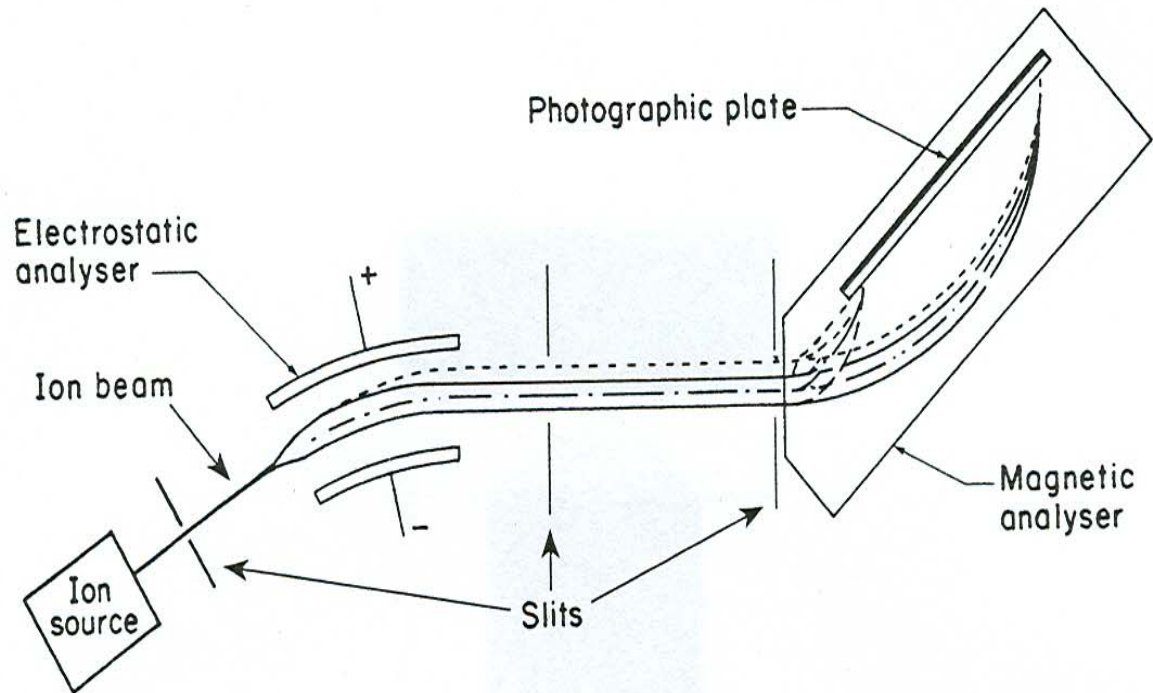
Figure 3.3b Plots of the number of ions of mass-to-charge ratio m/z ($N(m/z)$) against m/z

- **Energetická fokusace:**
- elektrické pole /sektor) $E/V.m^{-1}$: $F = z.E$
- odstředivá síla: $F = m.v^2/R$
- Kinetická energie iontů byla získána urychlením z iontového zdroje – $V/J/C$:
- $1/2mv^2 = z.V$
- Odtud: $mv^2 = 2.z.V = z.E.R$
- a $R = 2V/E$
- tj. na stejném poloměru R budou ionty se stejnou kinetickou energií bez ohledu na m/z .
- Dvojí fokusace – rozlišení řádu 10^5

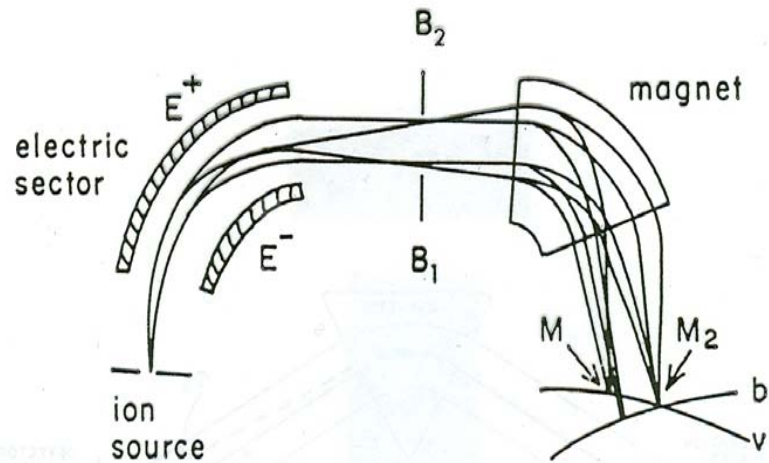
Dvojitá fokusace: předřazené elektrické pole

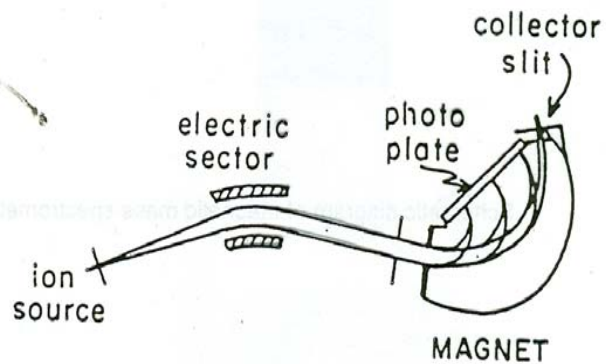
Figure 3.3c Schematic diagram of a mass spectrometer which uses both electrostatic and magnetic focusing

Figure 3.3g Schematic representation of a mass spectrometer employing Mattauch-Herzog geometry

Schematic diagram of double-focusing mass spectrometer of the Nier-Johnson

Schematic diagram of double-focusing mass spectrometer of the Mattauch-Herzog design; photoplate is placed along the focal plane.

■ Základy vakuové techniky

■ Vakuum nízké   Tlak: $10^5 - 0,1$ Pa

■

■ vysoké (HV) $0,1$ Pa – 10^{-5} Pa

■

■

■ velmi vysoké (UHV)   nižší než 10^{-5} Pa

Přístroje: rotační olejová vývěva

membránová vývěva

difúzní vývěva

sorpční vývěva

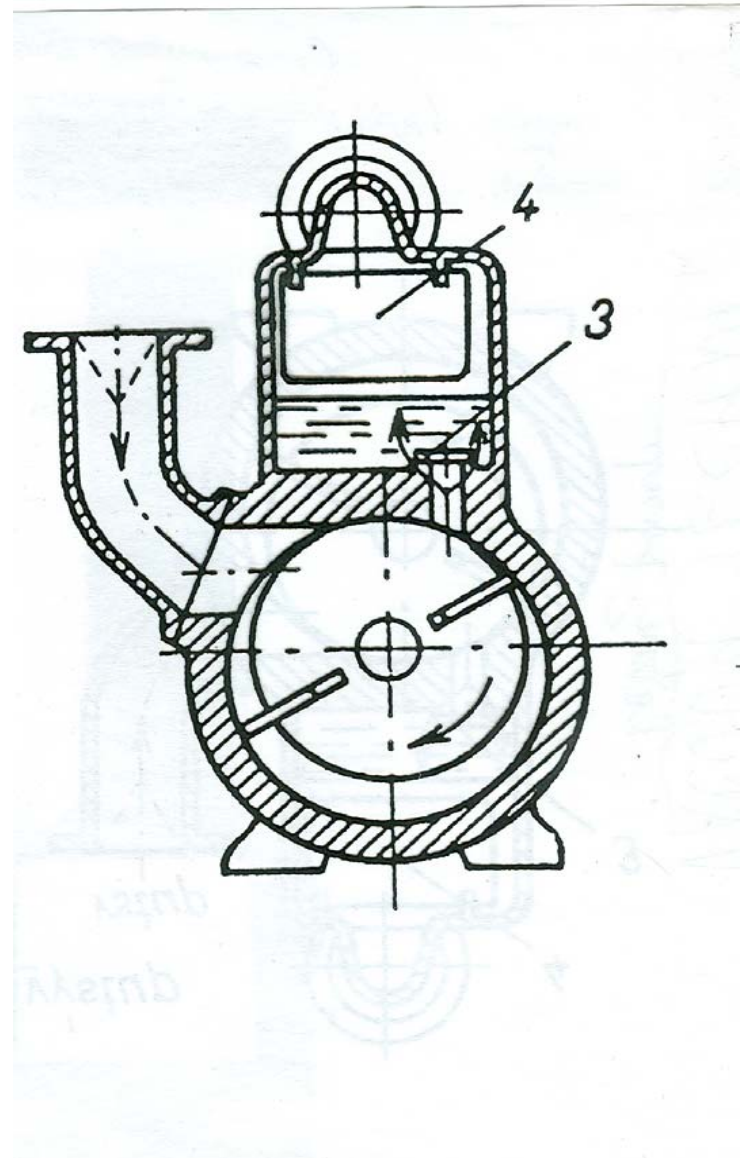
turbomolekulová v.

iontová v.

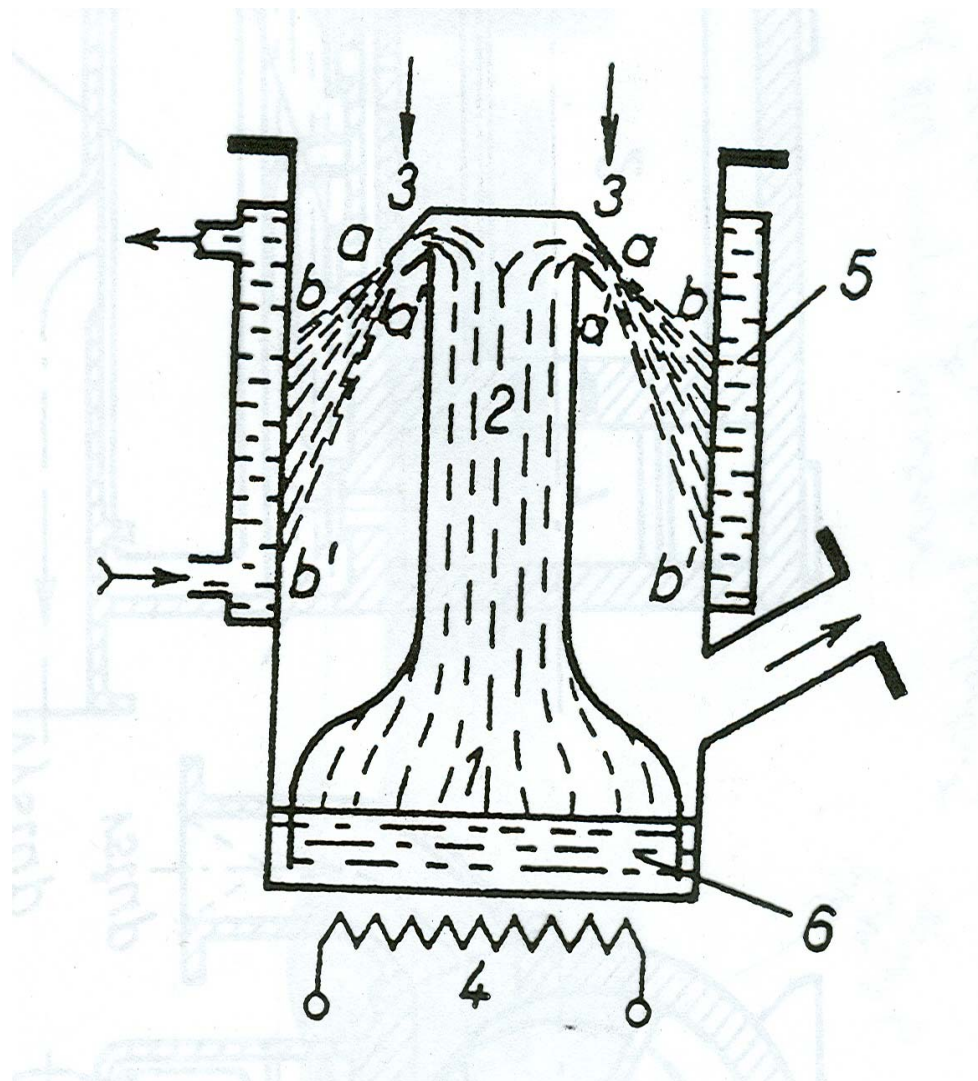
titanová rozprašovací v.

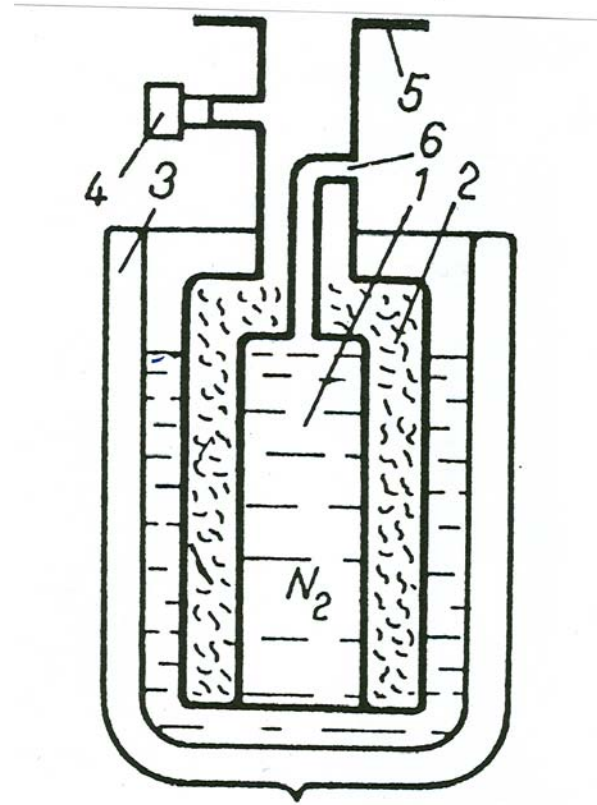
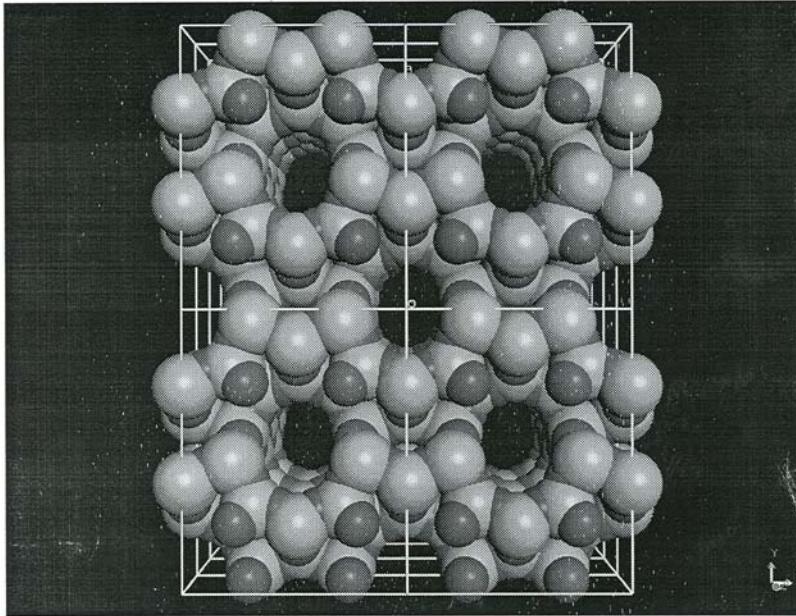
Rotační olejová vývěva

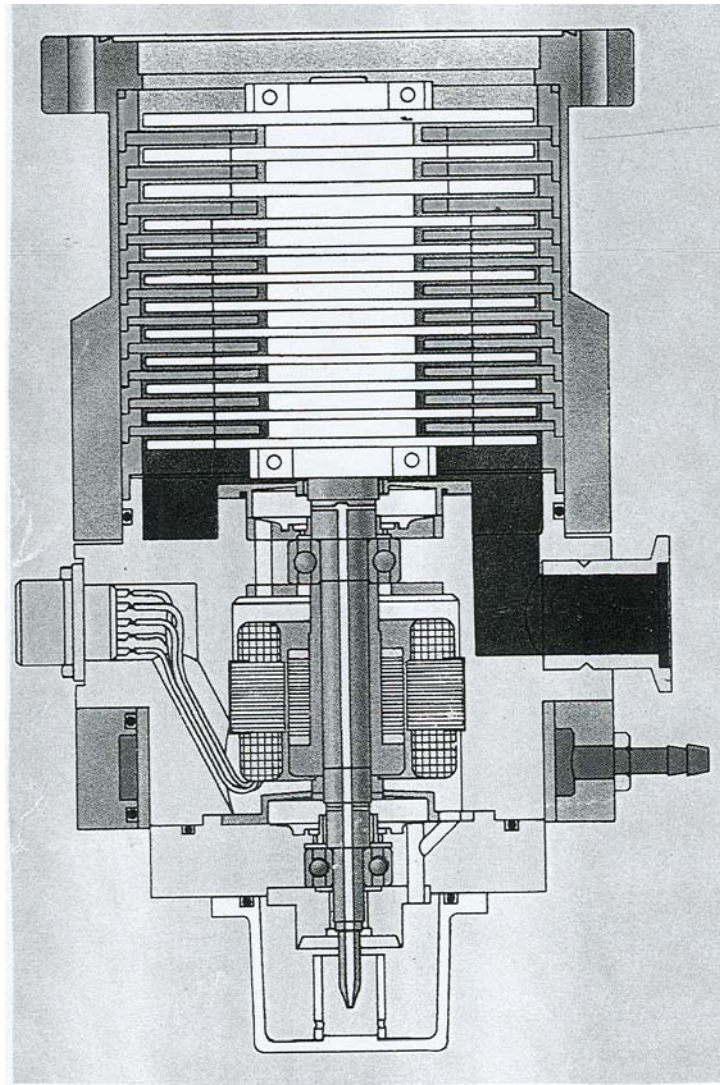
Difúzní olejová vývěva

Sorpční vývěva

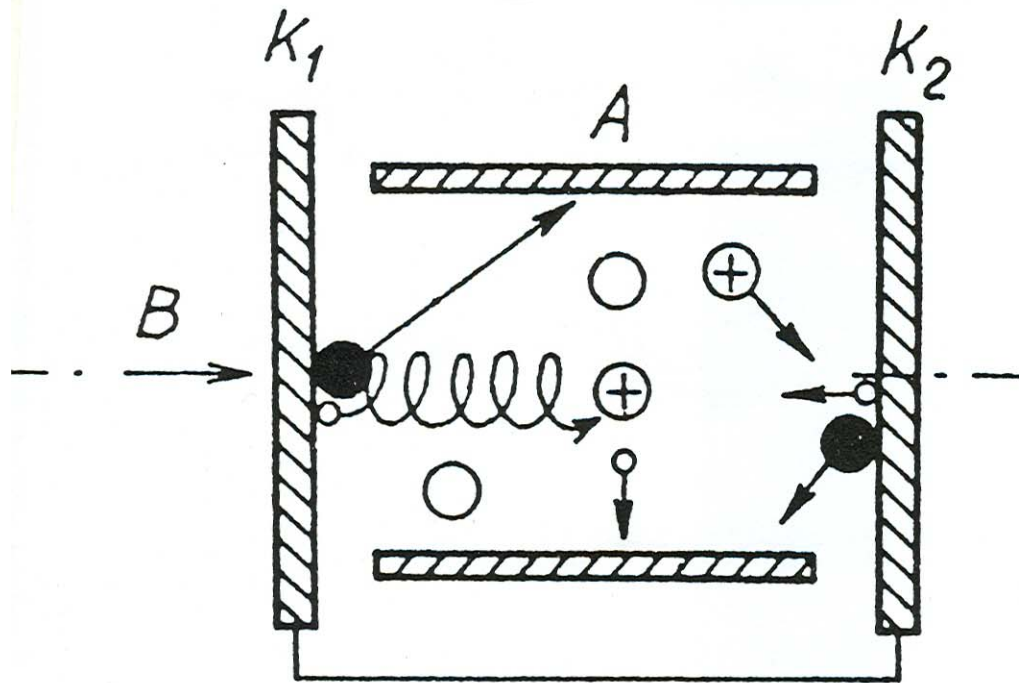

Turbomolekulární vývěva

Titanová výbojová iontová vývěva

- ion
- ⊕ atom
- elektroon
- atom

Metastabilní ionty

- Ionty s dobou života řádu 1-10 μs
- Ionť je v sektorovém přístroji urychlen jako m_1^+ , rozloží se v oblasti bez pole ($\sim 10 \mu\text{s}$) a je analyzován jako m_2^+ , jeho hybnost je však menší než m_2^+ vzniklého v iontové zdroji – proto je pík difúzní, representuje spíš přechod než ionť.
- Spřážené scany: B/E („dceřinné“ ionty),
- B^2/E („rodičovské“ ionty)

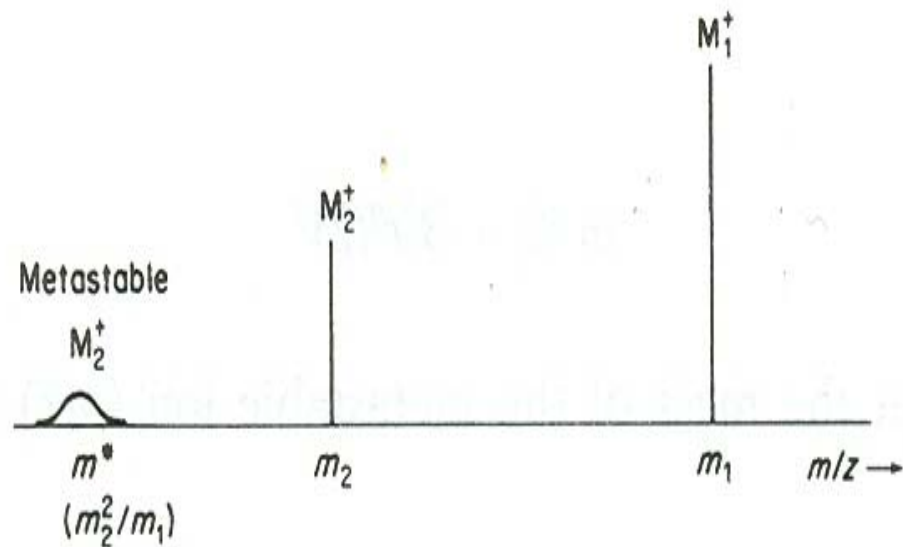
- $$m_1^+ = m_2^+ + m_3 \qquad m_3 = m_1 - m_2$$

- Předpoklad: zachování hybnosti (rychlosti)
- Registrujeme ionť $m^* = (m_2)^2 / m_1$

- Lze určit nomograficky: $\log m^* = 2 \cdot \log m_2 - \log m_1$

- resp. $\log m_2 = \frac{1}{2} (\log m^* + \log m_1)$

- Př.: Předpokládejme, že ionť $m/z=60$ se rozkládá na $m/z=59$ a ztrácí atom H
- Jakou hodnotu má m^* ?
- $m^* = 59^2 / 60 = 58,02$

Figure 6.1c Partial mass spectrum obtained for the fragmentation
 $(M_1^+ \longrightarrow M_2^+ + (M_1 - M_2))$

Metastabilní ionty

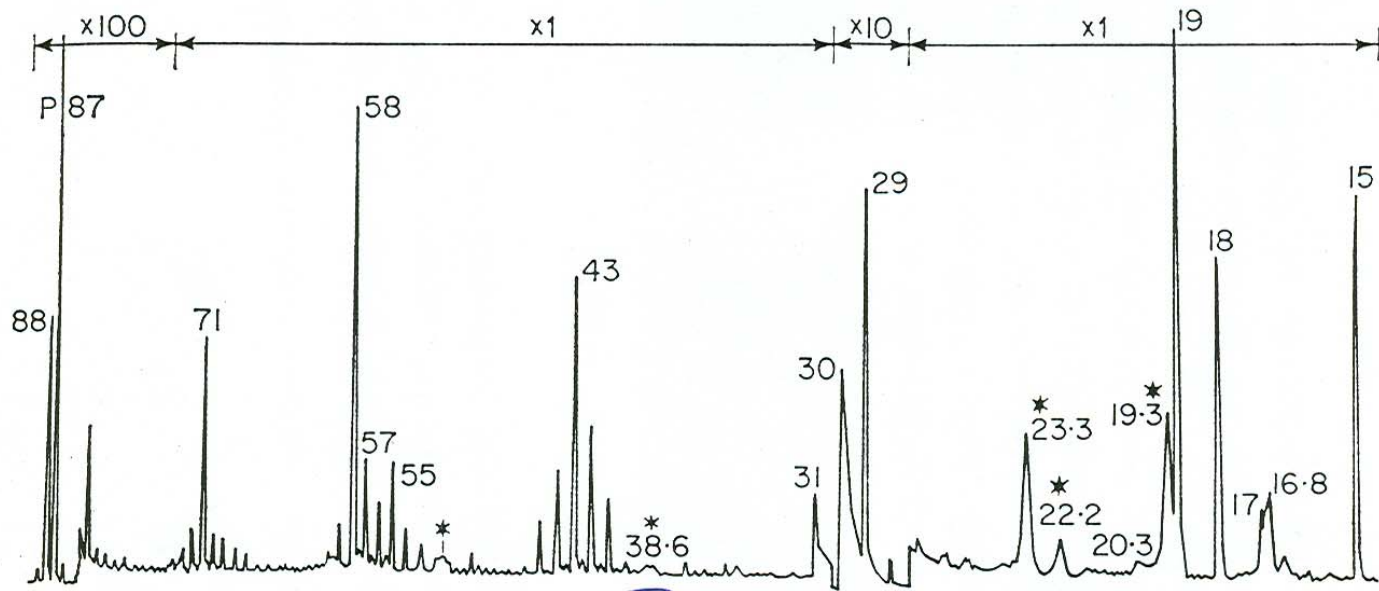
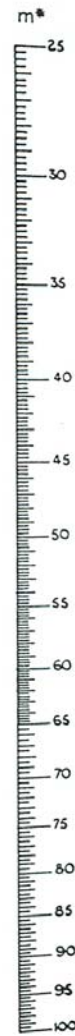
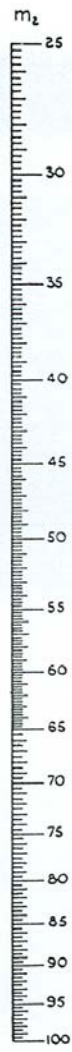

FIG. 4. FI mass spectrum of n-amylamine. Peaks of metastable ions are asterisked.

Metastabilní ionty

564

Příklad:

Všechny metastabilní ionty pozorované ve spektru benzenu vznikají z jeho molekulárního iontu $m/z=78$

Byly pozorovány tyto metastabilní ionty $m/z = 76,0, 74,1$
 $34,7$ a $19,5$.

Přiřad'te jim ionty fragmentů M_2^+

S použitím vztahu: $m^* = (m_2)^2 / m_1$ dostaneme pro m_2 :
 $77, 76, 52$ a 39

Otázky

1. Které plynné ionty produkované z atmosféry můžeme očekávat jestliže hmotnostní spektrometr pracuje při špatném vakuu?
2. Jaké změny musíme provést v iontovém zdroji při ionizaci elektrony, abychom mohli pozorovat negativní ionty ve hmotnostní spektrometru?
3. Rozlišení hmotnostního spektrometru je 4000. Jak přesně budeme měřit hmotnost iontu s $m/z=400$?
4. Byla naměřena hodnota $m/z= 31,9898$ pro bezbarvý plyn. Je podezření na metanol. Identifikujte ten plyn!

Odpovědi

1. N_2 ($m/z=28$), O_2 ($m/z=32$), CO_2 ($m/z=44$)
2. Je nutno změnit polaritu mezi clonou, odrážející ionty a první urychlující destičkou (odrážející clona musí mít negativní potenciál vzhledem k urychlující destičce)
3. Rozlišení $m/\Delta m = 4000$, $m=400$, odtud $\Delta m = 0,1$
4. Jde o kyslík, metanol by měl molekulovou hmotnost 32,02624